

KÚRIA

Bhar.I.999/2015/4. szám

A Kúria, mint harmadfokú bíróság Budapesten, a 2015. év szeptember hó 8. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A szigorúan titkos minősítésű adattal visszaélés vétsége és más bűncselekmény miatt indított büntetőügyben a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség másodfellebbezését elbírálva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának 6.Kbf.77/2014/7-I. számú ítéletét helybenhagyja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2014. április 17. napján meghozott KB.II.59/2013/15. számú ítéletével a nyugállományú hadbíró vádlottat bűnösnek mondta ki szigorúan titkos minősítésű adattal visszaélés vétségében [1978. évi IV. törvény 221. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés a) pont, (5) bekezdés 2. tétel 2. fordulat], valamint jogellenes fogvatartás büntetében [1978. évi IV. törvény 228. §], ezért őt egységesen megrovásban részesítette és kötelezte az eljárás során felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

Az ügyész által a büntetés súlyosítása, a vádlott és védője által a vádlott felmentése érdekében bejelentett fellebbezések alapján

eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a 2015. március 20. napján meghozott 6.Kbf.77/2014/7-I. számú ítéletével az első fokú határozatot megváltoztatta és a vádlottat a terhére rótt bűncselekmények vádja alól - bűncselekmény hiányában - felmentette.

A másodfokú ítélet ellen a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség jelentett be fellebbezést a Be. 386. § (1) bekezdés c) pontjának első fordulatra alapítottan, amelyet a Legfőbb Ügyészség módosítva és kiegészítve tartott fenn (BF.1205/2014/2.).

A Legfőbb Ügyészség szerint az eljáró bíróságok az eljárási szabályokat betartották. Azonban a másodfokú bíróság által kiegészített és helyesbített tényállást a Be. 351. § (2) bekezdésének c) és d) pontjában foglalt okokból részben megalapozatlannak tartotta, ezért annak kisebb mértékű helyesbítésére és kiegészítésére is indítványt tett.

A bűnösség kérdésében pedig lényegében az első fokon eljáró katonai tanács ítéletében foglaltakkal értett egyet, az abban kifejtett jogi indokolást is osztva.

Hivatkozott arra, hogy a nyomozási bírónak a kényszerintézkedés tárgyában folytatott eljárásában az ülés megtartására a tárgyalásra vonatkozó szabályok irányadók a törvényben írt kivételekkel, ezért az ülést vezető nyomozási bírót terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyek az első fokú bírósági eljárásban a tanács elnökét; ennek alátámasztására az ügyész a Be. 209. § (1) bekezdésére, 210. § (1) bekezdésének a) pontjára, 211. §-ára, 234. § (3) bekezdésére, 237. § (3a) bekezdésére, 244. § (1) bekezdésére, valamint 126. és 70/C. §-ára utalt.

Ezért álláspontja szerint ugyan a nyomozási szakaszra figyelemmel az ügyészt indítványtételi jog illeti meg minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt, azonban a nyomozási bíró - miután eljárása a bírósági eljárás egyik formája - az ügy ura, ezért a vádlottat mulasztás terheli, amiért a gyanúsított bűnügyi őrizetének megszűnését nem állapította meg, ahogy azért is, amiért az eljárási törvénynek a minősített adatok védelmére vonatkozó rendelkezéseit nem tartotta be.

Ez utóbbi kapcsán kifejtette azt is, hogy a nyomozási bíróként eljáró vádlott a minősített adatot tartalmazó iratnak a gyanúsított és védője részére történő kézbesítésével egyben alanyává vált a minősített adat védelmére vonatkozó törvényi előírásoknak is.

Mindezek alapján arra tett indítványt, hogy a Kúria a másodfokon

eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának határozatát változtassa meg, a vádlott bűnösségét - az 1978. évi IV. törvény rendelkezéseit alkalmazva - állapítsa meg az eredetileg vád tárgyává tett bűncselekményekben, vele szemben a fellebbezési indítványában felsorolt súlyosító és enyhítő körülmények figyelembe vételével szabjon ki pénzbüntetést, egyebekben pedig a másodfokú ítéletet hagyja helyben.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség fellebbezésében kifogásolta a Fővárosi Ítéltábla ítéletének azokat a ténymegállapításait is, amelyeket a másodfokú bíróság a nyomozási bíró ülésén eljáró, illetve az azt előkészítő katonai ügyészek mulasztásaival kapcsolatban megfogalmazott, kifejtve, hogy a bíróság ítéletében nem foglalkozhat olyan személy felelősségével, akivel szemben az ügyész nem emelt vádat.

A Be. 386. § (1) bekezdés c) pontjára és (3) bekezdésére figyelemmel az ügyészi másodfellebbezés joghatályos, ezért a Kúria az ügyben a Be. 393. §-a alapján nyilvános ülést tartott.

Az ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője a módosított ügyészi másodfellebbezést változatlan tartalommal fenntartotta.

A védő arra hivatkozott, hogy a nyomozási bíróként eljáró vádlott a minősített adattal visszaélés vétségét még gondatlanságból sem követte el, ugyanis az ügyész mulasztását pótolva kézbesítette a kényszerintézkedés elrendelésére vonatkozó ügyészi indítványt, ekként biztosítva a védekezéshez való jogot a terheltnek és védőjének, azonban ezzel nem vette át a minősített adat védelmének feladatát a katonai ügyésztől; egyben megkérdőjelezte azt is, hogy az illetéktelen személy részére történő hozzáférhetővé tétel megvalósult volna.

Utalt arra is, miszerint nem a kényszerintézkedés tárgyában ülést tartó nyomozási bíró feladata és felelőssége az, hogy a bíróság, illetve az ügyészség épületében kik tartózkodnak, főleg úgy, hogy a nyomozati szakaszban a nyomozási bíró ülése kizárólag ügyfélnyilvános, és az ügy minősített jellege miatt a nyilvánosságnak egyáltalán nem lehetett volna lehetőséget biztosítani a bíróság épületében való tartózkodásra.

A jogellenes fogvatartás büntette kapcsán pedig arra utalt, hogy jogilag különválik az őrizet tartama és a nyomozási bíró ülése, amelyről engedély nélkül a gyanúsított még akkor sem távozhat el, ha nem áll kényszerintézkedés hatálya alatt. Kifejtette azt is, hogy nem a nyomozási bíróként eljáró vádlott hibája vagy szakszerűtlen intézkedése folytán húzódott el az ülés, emellett a nyomozási bírónak akkor sem kell az őrizet megszűnéséről alakszerű

határozatot hoznia, ha annak tartama a kényszerintézkedés elrendelése tárgyában tartott ülés alatt jár le.

Megítélése szerint ezért a vádlottat a gyanúsított jogellenes fogvatartása tekintetében szándékosság nem terheli.

Mivel álláspontja szerint mindezekre figyelemmel a vádlott egyik terhére rótt bűncselekményt sem követte el, a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa ítéletének helybenhagyására tett indítványt.

.-.-.-.

A Kúria, mint harmadfokú bíróság az első- és másodfokú ítéletet az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárással együtt bírálta felül.

Ennek során megállapította, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság betartotta az eljárási törvény rendelkezéseit.

A felülbírálat során a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a Be. 352. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel - az iratok alapján - kiegészítette, illetve helyesbítette, és azt ezzel a kiegészítéssel, illetve helyesbítéssel tekintette eljárásában irányadónak.

A Kúria a kiegészített, illetve helyesbített tényállást túlnyomó részt megalapozottnak találta, azt azonban az iratok alapján - a Be. 388. § (2) bekezdésére figyelemmel - az alábbiak szerint maga is kijavítja, illetve helyesbíti:

A másodfokú ítélet 5. oldal 3. bekezdésében a nyilvánvaló elírást - a Legfőbb Ügyészség indítványának megfelelően - akként javítja ki, hogy a nyomozási bírói ülésre a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa I. emelet 2. számú tárgyalótermében került sor.

Emellett az első fokú ítélet 2. oldalának utolsó bekezdésében szereplő kijelentéseket az ítéltábla tévesen javította ki, és ezáltal az első fokú ítélet 3. oldalának 1-5. sora a tényállásból kikerült.

Ezért a Kúria a másodfokú ítélet 5. oldalán az ötödik bekezdésbe visszaemeli az első fokú ítélet 3. oldalának 1-5. sorában írtakat a következők szerint:

„A gyanúsítottak és a védők felkészülésének biztosítása érdekében rövid, néhány perces szünetet tartott, melynek során a gyanúsított

a tárgyalótermet a szigorúan titkos minősítésű indítványt az előre bilincselte kezében tartva, annak második - minősített adatot is tartalmazó - oldalát az épület bejárata felé fordítva hagyta el, ezt a letartóztatási indítványt a gyanúsítottól a későbbiek során, a nyomozási bírói ülést követően vették vissza."

A másodfokú bírósági ítélet 5. oldalának hatodik bekezdését - az abban szereplő nyelvtani hibákra figyelemmel - az alábbiak szerint pontosítja:

„A gyanúsítottról készült fényképfelvételen látható iraton lévő szöveg az oldalakon átlósan elhelyezett „Szigorúan titkos!” szöveg kivételével - a fotósok által alkalmazott technikai eszközök színvonalára és adottságaira tekintettel - az adott körülmények között nem volt olvasható, így az irat tartalma nem volt megismerhető.”

Ezt meghaladóan azonban nem osztotta a Kúria a Legfőbb Ügyészség azon indítványát, amely a tényállás másodfokú bíróság által foganatosított kiegészítésének mellőzésére irányult; az abban szereplő megállapítások a tényállás megalapozottságához szükségesek voltak.

A másodfokú bíróság nem sértette meg az eljárási szabályokat azzal sem, hogy ítéletében az eljáró katonai ügyész feladatait, illetve mulasztásait taglalta.

Ugyan helytállóan hivatkozott arra a fellebbviteli főügyészség, hogy a Be. 2. § (3) bekezdése szerint a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és az is kétségtelen, hogy a katonai nyomozási bíró ülésén eljáró ügyész ellen nem történt vádemelés. A másodfokú bíróság azonban a jogkérdésben kifejtett, az elsőfokú bíróság, illetve az ügyész véleményétől eltérő álláspontját indokolta meg, ezzel nem sértve a vádelvet.

A Be. 75. § (1) bekezdésére figyelemmel a bíróságnak az alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tényállás megállapítására kell törekednie. Az ítélet tábla ennek megfelelően járt el, amikor megállapította a fellebbviteli főügyészség által kifogásolt, az ügyészi mulasztást taglaló tényeket, amelyek a hiánytalan tényálláshoz szorosan hozzátartoznak, és a vádlott vád szerinti cselekményeinek jogi értékelése körében jelentőséggel bírnak. Ugyanakkor ezzel a bíróság nem döntött az ügyben eljáró - meg nem vádolt - katonai ügyész büntetőjogi felelősségéről.

A fenti pontosítással, illetve helyesbítéssel és kiegészítéssel a másodfokú bíróság által irányadónak tekintett tényállás hiánytalan, iratellenes megállapítást, téves ténybeli következtetést nem

tartalmaz, a bizonyítékok indokolt mérlegelésén alapul, ekként megalapozott; így azt a Be. 388. § (1) bekezdésére figyelemmel a Kúria a harmadfokú eljárásban irányadónak tekintette.

.-.-.-.

A Legfőbb Ügyészség által fenntartott ügyészi másodfellebbezés nem alapos.

A vádlott cselekményeinek jogi megítélése kapcsán a Kúria - szemben az elsőfokú katonai tanács és az ügyészség álláspontjával - túlnyomórészt a másodfokú bíróság, a vádlott és a védő érvelését osztotta.

A tényállás I. pontját illetően:

Az 1978. évi IV. törvény 221. § (1) bekezdésének b) pontja, illetőleg (5) bekezdés II. tétel 2. fordulata szerint az, aki a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott titkos minősítésű adatot gondatlanságból jogosulatlan személy részére hozzáférhetővé vagy jogosult személy részére hozzáférhetetlenné tesz, ha a bűncselekményt szigorúan titkos minősítésű adatra követi el, vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 224. § szerint pedig a szigorúan titkos és titkos minősítésű, a bizalmas minősítésű, valamint korlátozott terjesztésű minősítésű adattal visszaélés miatt büntetőeljárásnak csak a minősített adat védelméről szóló törvényben az adott adatfajta minősítésére jogosult szerv vagy személy feljelentése alapján van helye.

A Kúria által a harmadfokú eljárásban irányadónak tekintett tényállás lényege ennek kapcsán a következő:

2011. július 4. napján a Budapesti Katonai Ügyészség a kémkedés büntette és más bűncselekmény miatt az előtte B.II.0011/2011. szám alatt folyamatban volt büntetőügyben a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsánál **a gyanúsított** és más gyanúsítottak előzetes letartóztatásának elrendelését indítványozta.

Az ügyben katonai nyomozási bíróként **a** hadbíró vádlott járt el.

A vádlott és a katonai ügyész a reggeli órákban egyeztetést folytattak a nyomozási bírói ülés megtartásának részleteiről. Ennek során az eljáró katonai ügyész felhívta a vádlott figyelmét arra, hogy **a** gyanúsított őrizete 15 óra 30 perckor lejár, aki erre figyelemmel a nyomozási bírói ülést 14 órára tűzte ki.

Az indítvány a nyomozati iratokkal azonban a bíróságra ténylegesen 14 óra előtt néhány perccel érkezett csak meg, és miután a bírónak a nagy terjedelmű nyomozati iratot át kellett tanulmányoznia ahhoz,

hogy felkészüljön az ülésre, azt csak a kitűzött időponthoz képest később, ténylegesen 14 óra 30 perckor kezdte meg.

Az ügyész az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó, szigorúan titkos minősítéssel ellátott letartóztatási indítvány öt példányát a nyomozati iratokhoz csatoltan adta át a katonai nyomozási bírónak.

A vádlott az ülés megnyitását követően észlelve, hogy az ügyészi indítványnak a gyanúsítottaknak és a védőnek kézbesítendő példányai is a bíróságnak szánt iratok között vannak, kézbesítette azt a gyanúsítottaknak és a védőknek, egyben az ülés kezdetén figyelmeztette a jelenlévőket a titoktartási kötelezettség megtartására, az annak megszegésével járó törvényes következményekről, és mindezt az érintettek nyilatkozatával együtt jegyzőkönyvbe is foglaltatta.

A bíró ezt követően a gyanúsítottak és a védők felkészülésének biztosítása érdekében rövid, néhány perces szünetet tartott, amely alatt a gyanúsított a tárgyalótermet - az őt kísérő rendőr által kísérve - a szigorúan titkos minősítésű indítványt az előre bilincselte kezében tartva, annak második, minősített adatot is tartalmazó oldalát az épület bejárata felé fordítva elhagyta, és ezt a letartóztatási indítványt a gyanúsítottól a későbbiek során, a nyomozási bírói ülést követően vették vissza.

Az ügy jelentős sajtóérdeklődést váltott ki, erre tekintettel az eljárási cselekménynek helyet adó bírósági épület első emeletén lévő II. számú tárgyalóteremtől mintegy húsz méterre kb. 20 fő tartózkodott, az eljárási cselekményről tudósítani szándékozó újságírók, illetve fotóriporterek, ekként a jelenlévő személyek közül többen is megörökítették azt az eseményt, amikor a gyanúsított a tárgyalóteremből a minősített adatokat is tartalmazó indítványt a kezében tartva kilépett.

A gyanúsítottáról készült fényképfelvételen látható volt a kezében tartott irat, az azon lévő szöveg azonban - az oldalakon átlósan elhelyezett „Szigorúan titkos!” szöveg kivételével - az adott körülmények között a fotósok által alkalmazott technikai eszközök színvonala és adottságai miatt nem volt olvasható, így az irat tartalma számukra nem volt megismerhető.

Azt, hogy a gyanúsítottaknak átadott, minősített adatokat is tartalmazó iratot jogszerűen magánál tartó gyanúsított a tárgyalótermet az indítványt a kezében tartva hagyta el, sem az ülést vezető nyomozási bíró, sem a jelenlévő katonai ügyész nem kísérte figyelemmel.

Az ügyben az Alkotmányvédelmi Hivatal főigazgatója 2011. augusztus 20. napján tett feljelentést.

Az előzőekben ismertetett tényállás alapján az ügyész, valamint az elsőfokú bíróság által a vádlott terhére rótt titoksértési cselekmény kapcsán a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által kifejtetteket a Kúria osztotta, emellett rámutat a következőkre:

A Budapesti Katonai Ügyészség által a kémkedés büntette és más bűncselekmény miatt folytatott nyomozás során a gyanúsított előzetes letartóztatásának elrendelésére irányuló ügyészi indítványhoz a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mav. tv.) szerinti nemzeti minősített adatokat tartalmazó adathordozók kerültek csatolásra.

A minősített adatok büntetőeljárásban résztvevő személy általi megismerésére és biztonságára a vádbeli időszakban a következő - fontosabb - jogszabályi előírások vonatkoztak:

- A Mav. tv. 13. § (5) bekezdése szerint a bírót - ha törvény másként nem rendelkezik - nemzetbiztonsági ellenőrzés, személyi biztonsági tanúsítvány, valamint titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül megilleti az ügyelosztási rend szerint kiosztott ügyek elbírálásához szükséges rendelkezési jogosultságok gyakorlása, a (6) bekezdés szerint pedig állami vagy közfeladat ellátása során külön engedély nélkül jogosult a minősített adat felhasználására az, akit erre törvény kifejezetten felhatalmaz.

- A Mav. tv. 14. § (2) bekezdése szerint a büntetőeljárás során - ha törvény másként nem rendelkezik - az eljárást folytató, illetve az eljárásban részt vevő ügyész, a büntetőeljárásban kirendelt vagy bevont igazságügyi szakértő nemzetbiztonsági ellenőrzés, személyi biztonsági tanúsítvány, valamint titoktartási nyilatkozat és felhasználói engedély nélkül használhatja fel a rendelkezésére bocsátott nemzeti minősített adatot, míg a törvényhely (1) bekezdése szerint a nemzeti minősített adatnak büntetőeljárásban történő felhasználására a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

- A Be. 70/C. § (1) és (2) bekezdése alapján a büntetőeljárás során a terhelt, a védő, a törvényes képviselő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, valamint a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél és az egyéb érdekelt képviselője jogosult megismerni azt a minősített adatot, amit olyan irat tartalmaz, amelyet e törvény szerint megtekinthet; a felsoroltakat e jogosultság akkor is megilleti, ha a megismerés külön jogszabályban meghatározott feltételei náluk nem állnak fenn.

Ebben az esetben az eljáró bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság az érintetteket figyelmezteti, hogy a minősített adatot kötelesek megtartani, a figyelmeztetés kiterjed a minősített adattal visszaélés büntetőjogi következményeire is. A figyelmeztetést jegyzőkönyvbe kell foglalni.

- A Be. 70/C. § (3) bekezdése szerint a minősített adatot tartalmazó irat kézbesítésére a következő - általánostól eltérő - szabályokat kell alkalmazni: a minősített adatot tartalmazó irat a minősített adat védelméről szóló jogszabályban foglaltak megtartásával, csak a bíróságnál, az ügyészségnél, illetőleg a nyomozó hatóságnál kézbesíthető; a minősített adat védelméről szóló jogszabályban foglaltak megtartásának feltételeiről a címzettet nyilatkoztatni kell; amennyiben a címzett kijelenti, hogy e feltételeknek nem felel meg, vagy nem tesz nyilatkozatot, a címzett az ilyen adatot tartalmazó iratot a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság titkos ügykezelésre fenntartott helyiségéből nem viheti ki, és részére minősített adatot nem tartalmazó kivonatot kell kézbesíteni.

- A 70/C. § (5) bekezdés a) pontja szerint akkor, ha a minősített adat védelme nem biztosított, a jogosult részére arról másolatot kell készíteni, amit azonban a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság titkos ügykezelésre fenntartott helyiségéből nem vihet ki. A b) pont szerint azonban a bíróság, az ügyészség, illetőleg a nyomozó hatóság által őrzött másolatot korlátozás nélkül tanulmányozhatja a hivatali munkaidőben, és biztosítani kell, hogy a bíróság hivatalos helyiségében az ügyben tartott tárgyalás idejére a másolat a jogosult rendelkezésére álljon.

A Mav. tv. 2010. április 1. napján lépett hatályba. Ugyanakkor 2011 júliusáig, azaz a vádbeli időszakig a bírósági szervezet központi igazgatását végző Országos Bírósági Hivatal, illetve jogelődje az új törvényhez kapcsolódóan nem adott ki olyan központi ajánlást, amely alapján a bíróságok a saját biztonsági szabályzatukat elkészíthették volna. A Fővárosi Törvényszéken 2011 júliusában a titokvédelemre vonatkozóan a Fővárosi Bíróság elnöke által az 1999. december 29. napján kiadott 1998.El.I.A.4/22. számú elnöki utasítás volt hatályban. Ez ugyan a törvényi rendelkezéseket nem érintette, azonban a titokvédelemre vonatkozó ügyviteli szabályok már nem, vagy nem teljesen feleltek meg az új törvényi előírásoknak. Ugyanez volt a helyzet az ügyészi szervezetben is, ekkor az ügyészségnél a titkos ügykezelés szabályait az 1/1996. (ÜK. 1.) LÜ utasítás tartalmazta.

Dr. Varga Béla hadbíró dandártábornok vádlott a Budapesti Katonai Ügyészség által folytatott nyomozás során katonai nyomozási bíróként járt el.

A Be. a katonai nyomozási bíróra külön szabályokat nem tartalmaz, feladatait a Be. IX. Fejezetének VI. Címében foglalt rendelkezések alapján végzi és végezte a vádbeli időszakban is.

Mint ahogyan arra a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa is utalt: a nyomozási bíró eljárása olyan sajátos - a nyomozási szakaszba ékelődött - eljárás, amelyben az egyes, a törvényben meghatározott indítványokról határozó nyomozási bíró nem válik az ügy urává.

Ugyan a nyomozási bíró eljárására a Be. 209. § (1) bekezdése szerint a bírósági eljárás általános szabályai irányadók a címben foglalt eltérésekkel, azonban ettől függetlenül továbbra is nyomozási - és nem bírósági - eljárás van folyamatban, ennek pedig az a jelentősége, hogy az ügyész rendelkezik a Be. általános szabályai szerint a nyomozásról.

A katonai büntetőeljárásban kizárólagosan a katonai ügyészi nyomozásra tartozó ügyekben - az ügyességtől elkülönült - nyomozó hatóság nem járhat el, ezért a nyomozást a katonai ügyész (illetőleg a legfőbb ügyész által a katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész) látja el [Be. 474. § (2) bekezdés].

A katonai büntetőeljárásban nyomozást végző ügyész tehát mind a nyomozó hatóság, mind az ügyész - más büntetőeljárásban elkülönült - feladatait ellátja.

A Be. 211. § (1) bekezdésének - a vád tárgyává tett cselekmény elkövetési idején is hatályos - rendelkezése szerint akkor, ha az indítványt az ügyész terjeszti elő, azt a nyomozási bíró ülése előtt megküldi a gyanúsítottaknak és a védőnek.

Ennek kapcsán a Legfelsőbb Bíróság a 93/2011. számú, 2011. május 4. napján kelt büntető kollégiumi véleményében - amely a nyomozási bíró személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés tárgyában hozott döntésével, a nyomozási bíró ilyen eljárásával foglalkozott - leszögezte a következőket:

„A nyomozási bíró ülése kontradiktórius bírósági eljárás, ahol az indítványt előterjesztő ügyész által becsatolt bizonyítékokat a gyanúsított és a védője megismerheti, és azokkal szemben - az ülés keretei között - védekezést terjeszthet elő. Így a Be. 211. § (1) bekezdése alapján minden esetben biztosítani kell, hogy a gyanúsított és a védője a más által előterjesztett indítványt írásban, az ülés előtt megkaphassa, hogy az érdemi védekezésre felkészülhessen. A törvény szerint ez az általa előterjesztett indítvány esetén az ügyész feladata.”

Azaz a Mav. tv. és a Be. már idézett rendelkezései alapján mind a gyanúsított, mind a védelmét ellátó ügyvéd számára megismerhető volt a Budapesti Katonai Ügyészségnek az Alkotmányvédelmi Hivatal főosztályvezetője által szigorúan titkosként minősített adatokat tartalmazó, a gyanúsított előzetes letartóztatásának elrendelése tárgyában készült B.II.0011/2011. számú indítványa, és ehhez a minősítő vagy a minősített adatot kezelő szerv részéről további hozzájárulásra, a Mav. tv. szerinti megismerési vagy felhasználói engedélyre, valamint személyi biztonsági tanúsítványra nem volt szükség.

A gyanúsított és a védő azonban az irányadó szabályok szerint a védett adatot tartalmazó iratot a büntetőeljárást folytató hatóság - azaz az adott ügyben az ügyészség - titkos ügykezelésre hivatott hivatalos helyiségéből nem vihetette ki, és titoktartási nyilatkozatot kellett tenniük.

Joguk volt azonban arra, hogy az irat a nyomozási bíró ülésének tartama alatt a tárgyalóteremben a rendelkezésükre álljon.

Mivel az indítványt az ügyész terjesztette elő, az ügyész kötelessége lett volna az általános szabály szerint az indítvány megküldése a gyanúsított és védője részére; ezen az ügyészi kötelezettségen az, hogy az indítvány minősített adatot tartalmazott, csupán annyiban változtatott, hogy a Be. 70/C. §-ában foglaltaknak megfelelően kellett volna kézbesítenie a gyanúsítottnak és védőjének az indítványt az ügyészségnél, mégpedig úgy, hogy azt annak tanulmányozása után az ügyészség titkos ügykezelésre fenntartott helyiségéből nem vihetik ki, és azt ott kellett volna tanulmányozás után őrizni.

Ezt a szabályt kellett volna követnie az ügyésznek, még akkor is, ha ebben a kérdésben ettől a Budapesti Katonai Ügyészség és a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa gyakorlata ténylegesen eltért.

A már ugyancsak idézett büntetőeljárás szabály és az ügyészi szervezetre akkor hatályos 1/1996. (ÜK. 1.) LÜ utasítás alapján kellett volna az ügyésznek azt is biztosítania, hogy a minősített adatot tartalmazó indítvány mind a bíróságnak, mind pedig a tárgyalóteremben a nyomozási bíró eljárásának tartama - azaz az ülés - alatt a megismerésre jogosult gyanúsítottnak és védőnek rendelkezésére álljon.

Ebből következően nem a bíróságnak kellett volna átadnia a neki szóló indítványhoz mellékelte, a gyanúsítottnak és a védőnek átadandó másolatot.

Azzal pedig, hogy a nyomozási bírói eljárás lefolytatásához szükséges, minősített adatot tartalmazó iratok mellett a gyanúsítottak és a védőnek szabályszerűen nem kézbesített indítvány is a nyomozási bíróhoz került, ezek kapcsán a nyomozási bíró kizárólag ügykezelési szempontból vált a minősített adat birtokosává, így a bíróságra, illetve a nyomozási bíróra nézve kizárólag a Mav. tv.-nek és a végrehajtására kiadott 90/2010. (III. 26.) Korm. rendeletnek a minősített adat kezelőjére vonatkozó előírásai voltak érvényesek. A minősített adat védelmére vonatkozó rendelkezések betartásának kötelezettsége azonban továbbra is a katonai ügyészt terhelte.

Ez összhangban áll azzal, hogy miután az adott büntetőügy még nyomozási szakaszban volt, az ügy ura nem a katonai nyomozási bíróként eljáró vádlott, hanem a bíróság ülésén a katonai ügyészség képviselőjében eljáró katonai ügyész volt.

Miután a kémkedés büntette miatt indult ügyben - a törvény kizárólagosságot előíró szabályának megfelelően - katonai ügyész végezte a nyomozást, a nyomozó szerv és a nyomozási bíró eljárását megalapozó indítvány megtételére jogosult ügyészség szervezetileg nem vált el, ebből következően a nyomozást végző ügyész szabad belátása szerint döntött arról, hogy a nyomozás mikor ért olyan szakaszba, amikor a kényszerintézkedés elrendelésére megalapozott indítvány volt tehető.

A vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítása a gondatlanságból elkövetett titoksértés vétségében az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azon alapszik, hogy abban a néhány perces szünetben, amely alatt a gyanúsított az említett módon a tárgyalótermet elhagyta, a folyosón jelenlévő fotóriporterek őt kezében az indítvány első lapján szereplő és jól olvasható „Szigorúan titkos!” minősítést tartalmazó irattal lefényképezték, és ez arra vezethető vissza, hogy a vádlott a minősített adatokat tartalmazó iratok mozgását - a tőle elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztva - nem követte nyomon, és ezzel az indítványban foglalt minősített adatokat illetéktelen személyek részére hozzáférhetővé tette.

Az kétségtelen, hogy a gyanúsított a számára átadott ügyészi indítvánnyal a védője és az átkísérést végrehajtó rendőr társaságában a tárgyalótermet elhagyta; ezzel pedig sérült a Be. 70/C. § (3) bekezdésének b) pontjában, illetve az (5) bekezdés b) pontjában írt eljárási szabály is.

Csak hogy az ügyész feladata lett volna még az ülés előtt kézbesíteni a gyanúsítottnak az indítvány másolatát, majd biztosítani azt, hogy az az ülés tartama alatt a gyanúsított rendelkezésére álljon, és gondoskodni arról, hogy az ülés után az visszakerüljön az ügyesség titkos ügykezelésre fenntartott helyiségébe.

Míg az 1978. évi IV. törvény 221. § (1) bekezdés b) pontja szerinti bűncselekményt, azaz a titkos minősítésű adat jogosulatlan személy részére történő hozzáférhetővé tételét bárki elkövetheti, annak az (5) bekezdés szerinti gondatlan alakzatát - amely miatt a vádlott ellen vádat emeltek - csak a minősített adat felhasználására törvény rendelkezése alapján jogosult személy.

Az pedig nem vitatható, hogy a vádlott, mint nyomozási bíró ilyen személy volt, így elkövethette az adott bűncselekményt.

Azonban a Kúria osztja az ítéletábra véleményét abban, hogy a vádlottat az iratnak a tárgyalóteremből történt kikerülése kapcsán a legenyhébb gondatlanság sem terhelte.

Ahogy azt az ítéletábra is kifejtette: a vádlott az ügyész mulasztását pótolva biztosított lehetőséget a gyanúsítottnak és a védőnek az ügyészi indítvány megismerésére, oktatta ki őket a minősített adat védelmével kapcsolatban, ezzel azonban az ügyész felelősségét nem vette át.

A bíró feladata nem az indítvány kézbesítése, hanem az azt megalapozó bizonyítékok megismerésének a biztosítása volt [Be. 211. § (3) bekezdés]. Ennek megfelelően nem volt feladata az ügyészi indítvány gyanúsított és a védő számára készült másolatának figyelemmel kísérése sem; az ezzel kapcsolatos gondosság már nem őt terhelte.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy amennyiben a vádlott észlelte volna, hogy az iratot a tárgyalóteremből kiviszik, nem kellett volna fellépnie. Azonban az eljárás során olyan adat, amely szerint ezt valóban észlelte volna, nem merült fel, és ezt nem is rótta a vád képviselője sem a terhére.

Emellett a Fővárosi Ítéletábra Katonai Tanácsa által a tényállás kiegészítése során beiktatott és a Kúria által pontosított azon tény, amely szerint a gyanúsítottról készült fényképfelvételen látható iraton lévő szöveg az oldalakon átlósan elhelyezett „Szigorúan titkos!” jelzés kivételével az adott körülmények között - a fotósok által alkalmazott technikai eszközök színvonala és adottságaik miatt - nem olvasható, így az irat tartalma nem vált megismerhetővé, megkérdőjelezné a vádlotti felelősséget abban az

esetben is, ha gondatlansága megállapítható lenne.

A kérdéses cselekmény ugyan nem eredmény-bűncselekmény, azaz megállapításának nem feltétele, hogy arra nem jogosult személy a védett adatot meg is ismerje; elegendő, hogy az elkövető cselekménye révén az adat ilyen személy számára megismerhetővé váljon.

Azonban a vádlott mint nyomozási bíró zárt ülést tartott, és az újságírók - akiknek az épületben tartózkodásáról nem is volt tudomása - egyébként nem is a tárgyalóterem ajtaja előtt, hanem attól kb. húsz méterre voltak. A gyanúsított pedig megbilincselve, vezetősíjjon, rendőri kísérettel hagyta el a termet, így arra nem lett volna módja, hogy bármelyik újságírónak átadja a kérdéses iratot. Az irányadó tényállás szerint pedig a bíróság folyosóján tartózkodó újságírók és fotóriporterek csupán azt észlelhették, hogy a gyanúsított a bíróság folyosójára egy, „Szigorúan titkos!” ügyviteli jelölést tartalmazó irattal lépett ki, az irat adattartalmának megismerésére azonban a távolság és a megfelelő technikai eszközök hiányában ténylegesen nem volt lehetőségük.

Ennek kapcsán a titoksértés (minősített adattal visszaélés) törvényi szabályozását áttekintve a Kúria rámutat a következőkre is:

A hozzáférhetővé tétel jogosulatlan személy részére már az 1961. évi V. törvényben is szerepelt a bűncselekmény elkövetési magatartásai között, azonban értékelhető bírói gyakorlat e körben az elmúlt öt évtizedben nem alakult ki.

Az 1961. évi V. törvényhez írt kommentár (A büntető törvénykönyv kommentárja, Budapest, KJK, 1968, I. kötet 765. oldal) a törvény miniszteri indokolására hivatkozva a következőket rögzítette: az elkövetési magatartás megvalósul, „ha a titkot annak ismerője mások előtt bármilyen módon felfedi, vagy ha a titkot hordozó tárgy birtokosa nem zárja ki a más részéről való birtokbavételt. A hozzáférhetővé tétel a közlés, közzététel, nyilvánosságra hozatal fogalmával rokonértelmű és ezeket átfogó fogalom. Igaz viszont, hogy e példák mindegyike a hozzáférhetővé tétel első helyen említett válfaját képviselik. Velük szemben a másik fajta véghezvitelt kimeríti pl. az az eset, amikor a hivatalos személy egy titkos ügyiratot hagy kinn asztalán.”

Lényegében ezt a magyarázatot vette át az 1980-ban írott büntetőjogi tankönyv (Magyar Büntetőjog, Különös Rész, BM Könyvkiadó, 1981., 256. oldal), a 2012-ben megjelent tankönyv (Büntetőjog II., HVG-ORAC, Budapest, 2012., 358. oldal), az 1978. évi IV. törvényhez írott utolsó kommentár (Magyar Büntetőjog.

Kommentár a gyakorlat részére, HVG-ORAC, Budapest, 33. pótlás, 2009., II. kötet 562/14. oldal).

Ez utóbbi kommentár kiemelte a következőket: „A hozzáférhetővé tétel akkor következik be, amikor illetéktelen személynek konkrét lehetősége nyílik az államtitok megismerésére, illetve az irat vagy más adathordozó birtokbavételére. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy az illetéktelen személy ténylegesen az államtitok birtokába jut.”

Ugyanezt képviseli a 2012. évi C. törvényhez, azaz a Btk.-hoz írott kommentár is (Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára, 3. kiadás, HVG-ORAC, Budapest, 2013. II. kötet, 1055. oldal).

Ezt osztja ugyan a Kúria, de álláspontja szerint a titoksértés (minősített adattal visszaélés) törvényi tényállásában az illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétel elkövetési magatartása akkor valósul meg, ha nem absztrakt módon, hanem konkrétan áll fenn annak a veszélye, hogy a minősített adat kezelőjének mulasztása folytán a titok ténylegesen illetéktelen személy számára hozzáférhetővé válik; a hozzáférhetővé tétel fogalma nem tágítható addig, hogy az absztrakt veszély szintje is elegendő a bűncselekmény megvalósulásához, azaz addig, amikor a tényleges sérelem bekövetkezésének lehetősége olyan távoli, amelyre tekintettel az elenyésző.

Az újságírók és fotóriporterek bírósági épületben való tartózkodása kapcsán a Kúria megjegyzi még a következőket is:

Az eljárási törvény szerint a tárgyalóteremben a rend fenntartásáról az eljáró tanács elnöke (egyesbíró eljárása esetén a bíró, a nyomozási bíró eljárása esetén a nyomozási bíró) gondoskodik.

A kérdéses időszakban már hatályos volt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvénynek az a kiegészítése, amely szabályozta a bírósági épület rendjének fenntartását. A törvény 97/B. §-a alapján a bíróság elnökének feladata volt megállapítani a bírósági épület használatának rendjét, meghatározni a közönség és az ügyfélforgalom számára nyitva álló épületrészeket, valamint megalkotni és a központi honlapon – ha a bíróság saját honlappal rendelkezett, a bíróság honlapján is – közzétenni az ezekről szóló, az OIT által meghatározott követelményeknek megfelelő szabályzatot. A törvény 97/D. §-ának (1)-(3) bekezdésében pedig a bíróság elnöke kapott jogosultságot arra, hogy akár az ügyek elosztása során, akár az eljáró tanács elnöke vagy más hatóság jelzése alapján a rendfenntartás szempontjából kiemelt kockázatúnak minősítsen egy bírósági ügyet, és a törvényben tételesen meghatározott,

szükségesnek tartott intézkedéseket megtegye.

Ezen intézkedések körében sem volt (és jelenleg sincs) azonban joga a sajtó képviselőinek jelenlétét a bíróság épületében pusztán azon az alapon megtiltani, hogy ott minősített adatot tartalmazó ügyet tárgyalnak.

Különösen így van ez akkor, ha az adott épületben nem csak egy bíróság - a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa - működik, hanem a Fővárosi Bíróság több más szervezeti egysége mellett ebben az időszakban itt működött - más ügyészégi szervezeti egységek mellett - a Budapesti Katonai Ügyészség, valamint több igazságügyi szakértői intézet. Ezek csupán a Budapest, II. Fő u. 70-78. szám alatti főbejárat felől közelíthetők meg.

Mindebből következően **a** vádlott sem jogilag, sem gyakorlatilag nem volt abban a helyzetben, hogy a bírósági épület azon részén, amelyen a Katonai Tanács helyiségei találhatóak, akár a sajtó képviselőivel, akár mással szemben a tárgyalótermen kívül rendfenntartási jogokkal éljen. (Megjegyzi a Kúria, hogy a rendfenntartás személyi feltételei sem voltak adottak az épületben.) Ugyanakkor arra, hogy korábban tudomással bírt volna az újságírók épületben tartózkodásáról, nem is merült fel adat.

Mindezek figyelembe vételével a Kúria megállapította, hogy **a** vádlott, mint az ügyben eljáró katonai nyomozási bíró azzal, hogy az ügyészi indítványt a gyanúsítottnak és a védőnek kézbesítette, ügyészi mulasztást pótol, azzal pedig, hogy a gyanúsítottnak és védőjének a védekezés érdekében felkészülési időt biztosított, nem követett el eljárási szabálysértést, hanem a törvényben foglalt kötelezettségét teljesítette.

Miután pedig nem észlelte, hogy **a** gyanúsított a védekezésére való felkészülés érdekében a rá vonatkozó, minősített adatot tartalmazó ügyészi indítvánnyal hagyta el a tárgyalótermet, őt az adatvédelem kapcsán gondatlanság sem terheli.

Ezért a Kúria álláspontja szerint a jogosulatlan személy részére hozzáférhetővé tétellel megvalósítható titoksértési cselekményt **a** vádlott egyrészt tényállásszerű elkövetési magatartás hiányában, emellett azért is, mert az adat esetleges hozzáférhetővé tétele tekintetében őt még gondatlanság sem terheli, nem követte el.

-.-.-

A tényállás II. pontjában rögzítettek kapcsán a Kúria álláspontja a következő:

Az 1978. évi IV. törvény 228. §-a szerint az a hivatalos személy, aki eljárása során más személyi szabadságától jogellenesen megfoszt, büntettet követ el és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Bár a törvényi tényállás szövege nem tartalmazta, a több évtizedes bírói gyakorlat alapján egyértelmű, hogy - mint a személyi szabadság megsértésének bűncselekményénél - a jogellenes fogvatartás megvalósulhatott oly módon is, hogy a hivatalos személy a személyi szabadságtól való megfosztás állapotát jogellenesen fenntartotta (Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat részére, HVG-ORAC, Budapest, 33. pótlás, 2009., II. kötet 562/30. oldal).

A Kúria által a harmadfokú eljárásban irányadónak tekintett tényállás szerint a 2011. július 4-én 14 órára kitűzött katonai nyomozási bírói ülésre a 2011. július 1. 15 óra 30 perctől kezdődően őrizetben lévő gyanúsítottat a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsához a Budapesti Rendőr-főkapitányság kísérő őrei állították elő. A katonai nyomozási bíró az ülést 14 óra 30 perckor kezdte meg, a gyanúsított meghallgatása 16 óra 05 perckor kezdődött, és a vádlott a gyanúsított előzetes letartóztatását 17 óra 10 perckor rendelte el. Így a terhelt őrizetének törvényben meghatározott határideje 15 óra 30 perckor letelt.

Az ülésen a vádlott a gyanúsított bilincsenek levételére utasítást adott a kísérést végrehajtó rendőrnek, aki az utasításnak akként tett eleget, hogy az előállított terheltről csak a csuklóbilincset vette le és a vezetőszarat rajta hagyta. Emellett a tárgyalóteremben ... rendőr őrnagy mindvégig a gyanúsított közvetlen közelében, míg az átkísérést végrehajtó ... rendőr törzsőrmester ugyancsak a tárgyalóteremben foglalt helyet.

Így a vádlott kifejezett utasítása ellenére - a vezetőszar fennhagyása miatt - a nyomozási bírói ülésen a gyanúsítottal szemben 15 óra 30 perc után is - 17 óra 10 percig - kényszerítő eszközt alkalmaztak, és ezt az ülésen jelenlévő egyetlen személy sem kifogásolta semmilyen formában; annak megszüntetése érdekében intézkedés nem történt.

A vádlott a bilincs levételét rögzítő utasítást rávezette a kísérő őrnél lévő átkísérési utasításra.

Elöljáróban a Kúria e tényállási pont kapcsán is utal arra, hogy a nyomozási bíró eljárása speciális, a nyomozási szakaszba ékelődő bírósági eljárás, amelynek révén azonban a nyomozási bíró nem válik

az ügy urává, és nem veszi át a nyomozó hatóság vagy a nyomozás felügyeletét [Be. 28. § (4) bekezdés] gyakorló ügyész egyetlen jogosítványát és kötelezettségét sem. Eljárására a bírósági eljárás általános szabályai irányadók a IX. Fejezet VI. Címében írt eltérésekkel [Be. 209. § (1) bekezdés], és feladata kizárólag a hozzá benyújtott indítványokról való döntés [Be. 207. § (2) bekezdése]. A nyomozási bírói ülésének vezetése és a rend fenntartása ugyancsak az ő feladata [Be. 244-249. §].

Ugyanakkor nem lehet feladata az őrizet megszüntetése. Nyomozati szakban - a Be. 126. §-ára is figyelemmel - ugyanis a bíróságnak nincs lehetősége sem az őrizet elrendelésére, sem a megszüntetésére; erre a Be. hivatkozott - a IX. Fejezet VI. Címében szereplő - rendelkezések a nyomozási bírót sem jogosítják fel.

A nyomozási bírónak így nem feladata az őrizet megszűnésének megállapítása sem, tekintettel arra is, hogy a Be. 126. § (3) bekezdésére figyelemmel a hetvenkét óra leteltével az őrizet a törvény erejénél fogva megszűnik és a fogvatartottat - ha előzetes letartóztatását a bíróság nem rendelte el - azonnal és minden külön intézkedés nélkül szabadlábra kell helyezni.

Ezért a Legfőbb Ügyészség álláspontjával szemben - amelynek alátámasztására a Be. kommentárjára is utalt (Büntetőeljárás jog Kommentár a gyakorlat számára HVG-ORAC, Budapest, 2014., II. kötet, 644. oldal) - a Kúria elvi éllel szögezi le: a bíróságnak (nyomozási bírónak) nem kell megállapítania, hogy a terhelt őrizetének időtartama a bíróság elé állítás (nyomozási bíró ülése) tartama alatt megszűnt.

Helytálló és továbbra is követendő a BH 1997.169. szám alatt közzétett eseti döntés szerinti, még az 1973. évi I. törvény 379/A-B. §-ához kapcsolódó azon álláspont, hogy az előzetes letartóztatás szükségességének kérdése nem attól függ, hogy a terhelt még őrizetben van-e, és nem az előzetes letartóztatás elrendelésére irányuló indítvány elutasításának, hanem érdemi elbírálásának van helye akkor is, ha a terhelt nincs őrizetben.

Ezt a helyes bírói gyakorlatot követte a vádlott is.

A Legfőbb Ügyészség álláspontjával szemben helytálló a másodfokú bíróság és védő érvelése abban a tekintetben is, hogy az őrizet megszűnését követően a gyanúsított szabadlábra helyezéséért a fogvatartásért felelős szerv képviselője és a fogvatartást végrehajtó rendőri szerv vezetője a felelős.

Ebben a kérdésben a vádbeli időszakban hatályban volt, a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 15. § (1)-(2) bekezdése és 16. § (6) bekezdése tartalmaz egyértelmű

szabályokat. Ezek a következők:

Rendőrségi fogdába befogadni csak a fogvatartás elrendelésére jogosult határozatát követően, e határozat szerint, a fogvatartásért felelős által kiállított okirat, rendelvénnyel alapján lehet. A rendelvénnyel tartalmaznia kell a fogvatartott személyi adatait, a fogvatartás alapjául szolgáló határozatot, megjelölve a fogvatartást elrendelő szervet, a fogvatartás kezdő és befejező időpontját, nap és óra megjelöléssel. A fogvatartottat a fogvatartás lejáratakor, illetve a fogvatartást megszüntető rendelkezés meghozatalának napján kell szabadítani.

Ennek a rendeletnek - minthogy a rendőrségi fogdák rendjéről szól - nyilvánvalóan nem címzettje a nyomozási bíró.

E jogszabályi rendelkezéseket egészíti ki a Rendőrség 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítással kiadott Fogdaszolgálati Szabályzata szerinti fogdakönyv, amelybe be kell vezetni a fogvatartást elrendelő hatóságot, a részéről eljáró ügyintézőt és elérhetőségét, és a fogvatartás kezdetének időpontját év, hónap, nap, óra, perc bontásban. A Fogdaszolgálati Szabályzat 19. számú melléklete tartalmazza továbbá azt a nyomtatvány-mintát is, amelyen az őrizetet végrehajtó rendőri szerv a fogvatartott szabadlábra helyezését elrendeli.

Ennek megfelelően a helyes eljárás az lett volna, ha az őrizetet végrehajtó rendőri szerv felelőse észleli, hogy a fogdakönyv adatainak megfelelő - az átkísérési utasításban is szereplő - időponthoz képest az őrizetbe vétel időtartama néhány órán belül lejár, és erre az átkísérést végrehajtó rendőrök figyelmét felhívja, levonva az őrizetbe vétel lejártának következményeit is.

Másfelől a nyomozási bíró ülésén jelen lévő katonai ügyésznek tudomása volt arról, hogy a gyanúsított őrizetének időtartama az ülés tényleges megkezdését követően egy órán belül lejárt. Ennek ellenére nem intézkedett, vagy - ha álláspontja szerint ez a nyomozási bíró feladata lett volna - nem tett indítványt a gyanúsított szabadlábra helyezése iránt.

A Kúria a másodfokú bíróság e cselekménnyel kapcsolatos jogi indokolásával alapvetően egyetértett, egy ponton azonban azt pontosítja. Ugyanis sem jogszabályban, sem alacsonyabb szintű jogi normában nincs rendezve az a kérdés, hogy amennyiben a bíró (vagy más hatóság képviselője) az eljárási cselekményre átkísért fogvatartott tekintetében a bilincs levételéről rendelkezik, ez kiterjed-e a vezetősíj (mindkét bírósági ítéletben: vezetősár) eltávolítására is.

A vezetősíjat, mint kényszerítő eszközt sem a Rendőrségről szóló

1994. évi XXXIV. törvény, sem a vádbeli időpontban hatályban volt, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) BM rendelet, sem a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet nem említi.

A Rendőrség 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítással kiadott Fogdaszolgálati Szabályzatának 74. és 75. pontja szerint a kísérést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesíti, a vezetősíj és a bilincsrögzítő öv más erre alkalmas, az emberi méltóságot nem sértő eszközzel helyettesíthető. Az átkísérési utasításban meg kell határozni a fogvatartott kísérésének módját, a kísérő őrök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét.

A szabályzat 85. pontja szerint meghatározott esetekben, a bilincs levételére vonatkozó szóbeli felszólítást követően a kísérő őr tájékoztatja a hatóság képviselőjét a kísérést elrendelő parancsnok által készített ideiglenes őrutasításban foglaltakról, amely tartalmazza a fogvatartott őrzésével kapcsolatos információkat (pl. előzőleg már megszökött, szökést kísérelt meg, támadást hajtott végre); a tájékoztatást követően a bilincs levételére szóló utasítást a hatóság tagjával feljegyezteti az őrutasításra. Ennek megtörténte után a fogvatartotttól le kell venni a bilincset. A kísérő őr a bilincselés szüneteltetésének ideje alatt köteles az őrzésre fokozott figyelmet fordítani, és mindent megtenni annak érdekében, hogy szökés, támadás ne következhesen be.

Ugyanakkor azonban a tárgybeli időszakban hatályban volt, a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásáról szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 48. § (5) bekezdése alapján a büntetőügyben történő előállításkor az eljáró ügyész, illetőleg a bíróság elrendelhetette a fogvatartottal szemben alkalmazott mozgáskorlátozó eszköz eltávolítását, az intézkedés azonban nem vonatkozott a vezetőbilincs eltávolítására.

Tény azonban az is, hogy e jogszabály hatálya nem terjedt ki az őrizetbe vétel végrehajtására.

Ennek a kérdésnek azonban nincs a jelen ügyben különösebb jelentősége, mivel - ahogyan azt a másodfokú bíróság helyesen megállapította - **a** vádlottnak nem állt szándékában még eshetőlegesen sem **a** gyanúsított személyes szabadságát korlátozni.

Ugyanakkor a Kúria álláspontja szerint - ellentétben a Fővárosi

Ítéltábla Katonai Tanácsának megállapításával - a vádlott a tőle elvárható körülmények között az ülést vezető bíróként elmulasztotta, függetlenül attól, hogy nyilvánvalóan nem az ő mulasztására vezethető vissza a nyomozási bírói ülés elhúzódása; így gondatlanság terheli abban, hogy **a gyanúsítottat** az őrizet időtartamának megszűnésekor nem helyezték ténylegesen szabadlábra.

Azonban egyfelől nem **a** vádlott volt az, akinek kötelezettsége volt a hetvenkét óra leteltét követően a megfelelő intézkedés megtétele, így gondatlansága nem járhatott büntetőjogi következményekkel, másfelől - mint ahogyan arra a védő helyesen utalt - az őrizet tartama már azelőtt lejárt, hogy a gyanúsított kihallgatása elkezdődhetett volna.

Emellett a jogellenes fogvatartás bűncselekményének egyébként sincs gondatlan alakzata.

Ugyan a nyomozási bíró üléséről engedély nélkül a gyanúsított még akkor sem távozhat el, ha nem áll kényszerintézkedés hatálya alatt [Be. 209. § (1) bek., 69. § (1) bek.], bár kétségtelen, hogy ebben megakadályozni őrizet nélkül nem lehet.

Azonban így **a gyanúsítottat** tényleges jogsérelem érte, mégpedig azzal - amint azt a másodfokú bíróság helyesen megállapította -, hogy 15 óra 30 perctől 17 óra 10 percig továbbra is kényszerítő eszközt - részben bilincset, illetve vezetősíjat - alkalmaztak vele szemben.

A jogellenes fogvatartás tehát nyilvánvalóan megvalósult **a** gyanúsított esetében, azonban a fent kifejtetteknek megfelelően ebben **a** vádlottat büntetőjogi felelősség nem terheli; nem az ő feladata volt intézkedni a gyanúsított tényleges szabadítása iránt, így a szándékos jogellenes fogvatartás büntetnének a mulasztásos alakzatát - a fogvatartás jogellenes fenntartását - nem követte el.

-.-.-

Mindezek alapján a Kúria - mivel a Legfőbb Ügyészség által módosított tartalommal fenntartott másodfellebbezés mindkét tényállási pontot illetően alaptalannak bizonyult - a Be. 397. §-a alapján a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a 416. § (4) bekezdésének a) pontja zárja ki.

Budapest, 2015. szeptember 8.

Dr. Mészár Róza s. k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s. k.
előadó bíró, Dr. Csák Zsolt s. k. bíró

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának 6.Kbf.77/2014/7-I. számú
ítélete a Kúria Bhar.I.999/2015/4. számú végzésével 2015.
szeptember 8. napján jogerőre emelkedett.

Dr. Mészár Róza s. k.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

AIné írnok